

СЕКЦІЯ 7. МЕНЕДЖМЕНТ ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-331-9-55>

ФОРМИ ТА МЕХАНІЗМИ ІНТЕГРАЦІЇ ОСВІТИ, НАУКИ ТА БІЗНЕСУ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО ОНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ.

Головенко М.Я.

*доктор біологічних наук, професор, академік НАМН України
Голова наукової ради освітньо-науково-виробничого інноваційного
Комплексу «МедХімФарм», завідувач відділом біомедицини
Фізико-хімічного інституту НАН України
м. Одеса, Україна*

В останні роки інноваційний розвиток у світі визначається тотальним суперництвом за технології та людський капітал оскільки забезпечує економічне зростання в довгостроковому періоді і дає імпульс виробничої активності у майбутньому і сприймається як повноцінна наукова модель. Війна, вимушена міграція, руйнівний вплив корупції в Україні, і світова глобалізація та євроінтеграція, вимагає пошуку використання інноваційного підходу, які відповідатимуть на запити сучасності.

Проблемою інновацій опікується держава, але існує й «зона відповідальності» тих організацій та їх співробітників, які безпосередньо відповідають за освіту, науку та бізнес. На сьогодні, економічний розвиток нашої країни може бути досягнутим завдяки значному використанню таких продуктів інтелектуальної праці, як знання, технології, науково-технічні розробки для їх комерціалізації, які є моделлю інноваційного розвитку економіки Євросоюзу. Успішність інноваційної діяльності країни досягається при інтеграції інтересів держави, бізнес-структур, наукових та професійних освітніх закладів. Держава та бізнес виступають у ролі замовників, споживачів та співінвесторів інноваційних розробок.

Проте, в Україні процеси зацікавленості у співпраці організацій та підприємств різної форми власності у сфері інноваційного розвитку поки що розвинені недостатньо, попит на наукові розробки невисокий. Основними перешкодам у цій сфері є те, що більшість досліджень, які проводяться в університетах та академічних установах, не відповідають запитам промисловості та реального сектору. Більш того, НДР, які розробляється у рамках грантів, не спрямовані на подальшу їх комерціалізацію або впровадження на виробництві.

Власне, така зацікавленість може мати місце там, де сфери інтересів та компетенцій закладів освіти, науки та підприємства перетинаються та забезпечують безперервний науково-виробничий ланцюжок «від ідеї до втілення» у конкретному продукті. Безумовно, функціонування такого ланцюжка є безперервним циклом взаємодії і повинен бути забезпеченим необхідними ресурсами. Водночас, як показує досвід першої декади 21 століття, основним чинником економічного зростання провідних країн світу виступає не стільки фінансовий капітал та засоби виробництва, скільки знання та інноваційні ідеї, що забезпечують створення інтелектуальної, конкурентоспроможної продукції, яка є необхідною на ринку. Через те, основним завданням науковців є продукувати ідеї, шукати й знаходити шляхи реалізації у тих умовах, які є. Здебільшого вважається, що ідея забезпечується науковою сферою, яка її і продукує задля знань про об'єктивну дійсність та шляхи і засоби її перетворення.

Інноваційний процес є циклічним явищем і вміщує в себе взаємодію науки і технології, технології та виробництва, виробництва та маркетингу, у якому ідеї створюють нові концепції, успіхи створюють нові завдання, а невдачі – нові ідеї. Інноваційний процес у вигляді ланцюжка має наступні стадії: виникнення знань, трансформація знань та експлуатація знань і їх вплив на зростання продуктивності на підприємстві.

Велике значення у розвитку людського капіталу та отриманні сталого зростання конкурентноздатної економіки і якості життя належить державній політиці у сфері освіти і науки, для реалізації якої необхідним є політична воля, ефективні управлінські рішення та довгострокові інвестиції. Тривала відсутність зазначеного привела до того, що сьогодні українська освіта та наука не відповідають сучасним світовим тенденціям та запитам з боку суспільства і потребам економіки. У наслідок чого виникає **необхідність подальших реформ (системної зміни сфер), які забезпечать нові якості освіти та науки на всіх рівнях**. Такі реформи повинні зупинити застій у сфері досліджень, сформуувати запит на добротну підготовку дослідників та якісні розробки в галузі фундаментальних і прикладних наук, скоротити невідповідність між дослідженнями та впровадженням їх результатів, інтегрувати вищу освіту й науку України у відповідний простір ЄС.

Вирішення проблем інноваційного розвитку в Україні теоретично гарантовано відповідними законодавчими актами

За останні роки ситуація у цих сферах, заслуговує на кращу долю тому сьогодні розпочався новий етап їх реформування. Чудово, що науковці приймають активну участь в обговоренні можливого проекту реформування. Втім, більшість з них характеризують причини та наслідки сучасного положення науки і освіти, не пропонуючи підходів

щодо мінімізації зазначених негативних факторів в межах сучасності. Навіть якщо уявити собі що результатом реформи з'являться більш сприятні умови для інноваційної діяльності в Україні, найближчим часом надіятись на їх втілення в життя немає надії.

Саме тому, розуміючи сьогоднішня, у якому «порятунок потопаючих – справа рук самих потопаючих», Фізико-хімічний інститут ім. О.В. Богатського НАН України (ФХІ), Одеський національний університет імені І.І.Мечникова (ОНУ) та Товариство з додатковою відповідальністю «ІНТЕРХІМ» (ТДВІ) підписали договір та розробили Положення про співпрацю у межах заснованого освітньо-науково-виробничого інноваційного Комплексу «МедХімФарм». В системі управління Комплексом, закладено декілька таких базових елементів як організаційна структура, кадри, методи ведення інноваційної діяльності, інструменти інноваційної діяльності та інформаційна підтримка. Зрозуміло, він не може вирішити усіх проблем, однак, по можливості буде допомагати рухатись вперед науковцям та наблизити студентів до наукової діяльності і виробництва.

Важливим аспектом такої кооперації є те, що вона не вмщує широке коло проблем, які склалися в зазначених організаціях, а опікується тільки однією галуззю – фармацевтикою. Така увага до неї не є випадковою оскільки, фарміндустрія є важливим локомотивом розвитку країни і здоров'я нації, пов'язаною з використанням ефективних і безпечних лікарських засобів. Фармацевтична технологія має найвищий експортний потенціал, а також високу прибутковість. Розвинута фармпромисловість у сучасному світі – це ще й потужний геополітичний фактор. Володіння ефективними технологіями отримання ліків стає одним із найважливіших чинників глобального значення, поряд з озброєннями, економічною потужністю, ресурсними та іншими аспектами.

У функціонування та розвиток Комплексу МедХімФарм нами покладено наступні конкретні орієнтири:

- впровадженню системи ступеневої підготовки фармацевтів фахівців за наскрізними навчальними планами та освітньо-професійними програмами, (ОПП) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти «Хімія», «Фармацевтична хімія», освітньо-наукової програми (ОНП) другого (магістерського) рівня вищої «Фармацевтична хімія», ОПП «Хімія» та «Фармація»; ОНП третього рівня вищої освіти «Хімія», створенню навчально-методичного забезпечення тощо;

- ефективному використанню наукових та педагогічних кадрів, навчально-лабораторної та виробничої бази, підвищення кваліфікації викладачів навчальних закладів і працівників підприємств, спільне проведення науково-дослідних робіт, апробацію та використання результатів наукових досліджень, підготовку наукових кадрів;

– підвищення ефективності взаємодії ринку праці та ринку освітніх послуг, напрацювання сучасних принципів формування державного замовлення з урахуванням загальнодержавних і регіональних потреб підготовки фахівців з вищою освітою, створення передумов для посилення мобільності студентів, розширення їхніх можливостей працевлаштування після закінчення навчання, забезпечення навчання протягом життя;

– розробці, затвердженні, впровадженні та реалізації спільних програм у сфері підготовки здобувачів ступеня доктор філософії між ОНУ та ФХІ, відповідно до державних та міжнародних стандартів вищої освіти, утворення разових спеціалізованих вчених рад за участі їх представників;

– формування тематичних мереж для проведення досліджень за пріоритетними напрямками в поєднанні з сучасними формами освітньої діяльності.

Для здійснення адміністрування взаємодії учасників у межах Комплексу створена наукова Рада із представників організацій, що входять до складу комплексу, яка обрала її голову терміном на 2 роки. Комплекс МедХімФарм працює згідно з планами, затвердженими його Радою. Крім того, у Положенні зазначено, що прийом нових членів Комплексу здійснюється рішенням Ради на підставі письмових заяв.

Таким чином, Комплекс це проект, цілями якого є створення постійно діючої платформи задля ефективних взаємодій у науковому та освітньому середовищах, а також вирішення проблем комунікації вчених із фахівцями суміжних сфер промисловості та бізнесу, розвиток уміння комерціалізації результатів досліджень. Значне місце при цьому приділяється питанню належного управління науково-практичними дослідженнями, що забезпечує відповідний організаційний контроль на всіх етапах розвитку досліджень та прискорення термінів реалізації інвестиційного проекту. До речі, в його основу покладено принцип: «при плануванні досліджень не повинно бути нічого зайвого, але необхідне слід виконувати в повному обсязі», що дозволяє досягти економії початкових витрат та зменшення інвестиційних ризиків учасників Комплексу.

До завдань належать також забезпечення притоку молодих спеціалістів у сферу досліджень і розробок та демонстрація їх можливого кар'єрного зростання, а також популяризація науки. Комплекс МедХімФарм буде сприяти більш ефективній реалізації пріоритетів державної політики в інноваційній сфері за рахунок гнучкості, мобільності та більшої свободи дій, з урахуванням світових поточних тенденцій. У цих умовах важливого значення буде мати процес удосконалення механізмів інтеграційної взаємодії освітян, науковців та індустріальних партнерів, визначення їх найбільш оптимальних моделей та тиражування найбільш перспективного досвіду.